jernalder

I Norge kaller man vanligvis perioden fra ca 500 år før Kristus, til ca 1000 år etter for jernalder. Altså en periode som strekker seg over ca 1500 år, fra førromersk jernalder til og med vikingtid. Jernalderen er også vår siste forhistoriske periode. Etter vikingtid regner vi med at alle de nordiske samfunnene har fått sentralmakt, skriftkultur og er blitt innlemmet i den generelle europeiske middelalder. Forskerne er likevel uenige i sitt syn på vikingtid; noen regner perioden som en del av middelalderen, mens andre regner den som forhistorisk. Det kommer litt an på hvilke kriterier de legger mest vekt på, bruk av skrift, etablering av kongemakt, utbredelse av kristendom osv. Historikere har dessuten en tendens til å mene at vikingtid er vår første historiske periode, mens arkeologer gjerne mener at det er vår siste forhistoriske periode.

Perioden har fått navnet sitt etter det nye metallet som folk etter hvert tok i bruk, nemlig jernet. Det var kanskje armenerne som var de første til å utvinne jern, allerede 1500 år før Kristus, tusen år før det kom i bruk i Norden!

Det første jernet som ble utvunnet var mykt, og ikke brukbart til så mye. Senere lærte folk seg å herde jernet, slik at det kunne brukes til redskaper og våpen. Utvinning og bruk av jern til redskaper og våpen er kanskje en av de viktigste forutsetningene for vår moderne verden. Med jernplog (må kanskje skrive ard) og øks, ble det mye lettere å dyrke opp nye jordbruks-arealer enn før. Våpen fremstilt av jern var også mye mer effektive i krigføring enn våpen laget av bronse, stein eller tre. Disse to tingene gjorde det mulig for noen å samle seg makt og rikdommer ved å undertvinge andre, som så måtte jobbe på jordene for dem.
(Les mer)

Samtidig som vi har jernalder i Norden, er det mange av de søreuropeiske kulturene som opplever en overgang fra skriftløst samfunn, til høykultur med skrift og komplisert samfunnsstruktur. Det viktigste av disse er kanskje Romerriket. Ting som skjedde i Romerriket, og mange av forholdene der, fikk også stor betydning for forhold helt oppe i nordområdene, selv om selve Romerriket aldri nådde så langt. Mange reiste og gjorde tjeneste som leiesoldater hos romerske keisere. De tok blant annet med seg kunnskap, våpen og fantastiske praktgjenstander hjem. Dette kunne de bruke i byttehandler hjemme, og på den måten samle seg ære, anerkjennelse og rikdom. Vi tror i dag at romerne gjerne ville ha pelsverk, jern, rav og andre naturressurser fra nordboerne, og kanskje vevde ullstoffer. Bosetningen på fjell og i skoger må derfor ha vært viktigere enn det har vært vanlig å anta. Det passer ikke like godt å bruke begrepet jernalder på kulturer utenfor Asia og Europa. Mange steder har utviklingen fulgt andre stier enn hos oss. Man har f. eks gått rett fra en steinbrukende kultur, til jernbruk, uten å gå gjennom de samme stadiene som f. eks europeiske kulturer gjorde.
eldre jernalder
yngre jernalder
jernalder (en)
Creator: XWiki.jeremyt Date: 2007/06/04 09:35
Last Author: XWiki.jeremyt Date: 2007/06/04 09:36
This wiki is licensed under a Creative Commons license